

Кого да виним за разочароващата жътва 2020 – природата, сортовете или собствените си грешки?

Автор(и): Растителна защита

Дата: 21.09.2020 Брой: 9/2020

Жътва 2020 бе истинско фиаско за цяла Източна България. Добруджа, ключовият производител на пшеница в страната, катастрофира най-тежко. Предварителната равностметка на национално ниво е впечатляващо тревожна – 2 млн. тона пшеница по-малко от миналата година.

Според общото мнение виновник за този срив е природата – по-точно дълго продължилата суша – през есента, зимата и пролетта, кажи-речи през цялата вегетация на зимните зърнено-житни култури. Дума да няма, неговорчивата природа взе своя кръвен данък – пропилян е мащабен инвестиционен ресурс – сбор от капитал, труд и надежди.

Безспорно днес националното ни зърнопроизводство е подотрасъл с много висок структурен, технологичен и продуктов интензитет. Агрехимическата индустрия в лицето на водещите световни компании реши радикално проблемите от биотично естество. Става дума за това, че предостави на българските земеделски производители ефикасни растителнозащитни продукти и технологии от най-висок клас за борба с болестите, плевелите и неприятелите. Климатът обаче не подлежи на „дресировка“ или поръчкова манипулация. Остава едно – сигурна система за управление на рисковите фактори, които лимитират средата – ниски и високи температури, суша, преовлажняване.

Криво да седим, право да съдим – българското земеделие не разполага със сигурен експертен инструментариум за управление на рисковете. Доказа го и формалното съществуване на Центъра за оценка на риска (ЦОР). Към тази несигурност ще прибавим трудно забележимата Национална служба за съвети в земеделието, ръководена от принципа – най-доброто нещо, което можем да направим, е да не правим нищо! С други думи: агрономическото присъствие на полето е под критичния минимум. А щом специалистът отсъства, кой би могъл да прогнозира, да сигнализира за една или друга опасност?

Стигаме до единственото „оръжие“ на земеделските стопани от страната, с което те си служат в „спора“ им с природните и климатичните аномалии – сортовете пшеница и ечемик. Какво се случи на семенарския пазар у нас през последните 10 години? Чуждестранната селекция направи фурор, невероятен пробив. И спечели по безапелационен начин, с туш, конкурентната надпревара. На качествената българска генетика, устойчива на биотични и абиотични стресови фактори, с отлични хлебопекарни качества и адаптивност към производствената среда бе обърнат гръб, тя бе подценена и полузабравена...

Тук му е мястото да припомним, че Министерството на земеделието, храните и горите и Селскостопанската академия не направиха и дори плах опит да защитят българската селекционна продукция, българските постижения, българския гений, достатъчно уважавани и в Турция, страната, където природните условия за отглеждане на зърнено-житните култури са далеч по-лоши отколкото у нас, като се има предвид тамошният хроничен дефицит на влага, както и преобладаващите екстремно високи температури. Независимо от загубеното пазарно присъствие българският селекционен комплекс – институтите в гр. Ген. Тошево, Садово и Карнобат и частните семенарски къщи „Садово“ и „Агроном“ в Добрич продължават да работят на високи скорости... Успешно творят напук на действителността и свития пазар.

През годините, когато чуждестранната генетика се настаняваше удобно на българските полета, тук-там се подочуваха плахи гласове, гласове под сурдинка, които твърдяха, че западно-европейските сортове нямат способността да преодоляват екстремални стресови фактори. Днес вече гласовете са ясни и силни – главният виновник за провала на производството в Източна България са чуждестранните сортове! Дали това е самата

истина? Не е работа на страничен наблюдател да взема страна, единственото, което би могъл да каже, е, че тазгодишната силно депресираща ситуация е достатъчно сериозен повод да бъде анализирано случилото се, да се трансформира досегашният модел, да се дефинира нова стратегия, която да е в състояние да стабилизира производството, да повиши неговата устойчивост в динамична, променяща се климатична и фитосанитарна среда.

След разочароващата жътва 2020, независимо че ние, българите, научаваме някои неща по трудния начин, повече от наложително е администрацията, науката и производителите да седнат на една маса, да възстановят диалога помежду си. Такъв диалог, такава колаборация, базирани на професионални и академични компетенции, експертиза и обективност, са в състояние да допринесат за реабилитация на българската селекция на пшеница и ечемик. Родната откривателска наука със сигурност заслужава да бъде припозната като базов структуроопределящ фактор, като сигурно решение в несигурна среда.

Разочароващата жътва 2020 е сигурна индикация, че промяна в наложения стереотип не само се налага, промяната е задължителна! Не става дума за тотално отричане на западно-европейската генетика, не става дума за поредно залитане, а за баланс, който ще позволи да бъде намалена асиметрията между чуждестранната и българската селекция. Ще стартира така нужното приземяване след несполучливия опит за летене на крилете на супер високите (за съжаление, неслучили се) очаквания. Ще сложи край на спекулациите. Ще позволи формиране на реален хоризонт с гаранции за стабилност и спокойствие.

Да не забравяме: производството на пшеница и ечемик в България е преди всичко експортно ориентиран бизнес, силно чувствителен бизнес. И дисбалансите, независимо от техния произход и сила, водят до колосални загуби и разочарования.